

SPECIFIC FEATURES OF TRANSLATING NATIONAL AND CULTURAL VOCABULARY IN HISTORICAL NOVELS

Zaika Viktoriia,

Sumy State University, Sumy, Ukraine

ORCID ID 0009-0007-5153-9849

Corresponding author: vikaakiv5852@gmail.com

Chulanova Halyna,

Sumy State University, Sumy, Ukraine

ORCID ID 0000-0001-9961-0308

Abstract. *The article is devoted to the analysis of the peculiarities of translating national-cultural vocabulary in historical novels, which is an important aspect of the modern theory of literary translation. Ancient communities have always been the centre of identity for humans, where customs, language and culture formed the basis of their lives. Since ancient times, these aspects have been inextricably linked to the cultural heritage of each nation. Historical fiction has become an important means of transmitting valuable cultural aspects through the ages, reflecting the mentality and worldview of a people.*

The translation of fiction plays a key role in preserving cultural heritage, helping to protect the language from external influences and preserve its uniqueness. However, translators face difficulties in conveying national and cultural vocabulary, which is of great importance in fiction. Interaction between cultures through translation requires not only knowledge of languages but also an understanding of cultural contexts, which allows readers to learn and appreciate the cultural characteristics of different nations. Thus, translation of fiction becomes an important tool for intercultural communication and mutual understanding.

The greatest challenge in translation is to convey the national and cultural specificity of the original works. The main task of the translator is to recognise these linguistic expressions and reproduce them in a way that is understandable for the target language, while preserving the cultural context that surrounds them. The analysis of translations shows that they preserve the aesthetic and artistic qualities of the original, as well as the cultural flavour of the source texts.

Keywords: *fantasy, lexical and stylistic features of translation, tropes, translation transformations.*

Received: 04 July 2024

Revised: 09 July 2024

Accepted: 15 July 2024

How to cite: Zaika V., Chulanova H. (2024). Specific Features of Translating National and Cultural Vocabulary in Historical Novels. *Philological Treatises*, 16(2), 223-230 [https://www.doi.org/10.21272/Ftrk.2024.16\(2\)-22](https://www.doi.org/10.21272/Ftrk.2024.16(2)-22)

Copyright: © 2024 by the authors. For open-access publication within the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License (CC BY-NC)

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ ЛЕКСИКИ В ІСТОРИЧНИХ РОМАНАХ

Заїка Вікторія,

Сумський державний університет, Суми, Україна

ORCID ID 0009-0007-5153-9849

Автор, відповідальний за цитування: vikaakiv5852@gmail.com

Чуланова Галина,

Сумський державний університет, Суми, Україна

ORCID ID 0000-0001-9961-0308

Анотація. *Стаття присвячена аналізу особливостей перекладу національно-культурної лексики в історичних романах, що є важливим аспектом сучасної теорії художнього перекладу. Давні спільноти завжди були центром ідентичності для людини, де звичаї, мова та культура формували основу її життя. З давніх часів ці аспекти були нерозривно пов'язані з культурною спадщиною кожного народу. Історична художня література стала важливим засобом передачі цінних культурних аспектів через віки, відображаючи менталітет та світогляд народу.*

Переклад художніх творів відіграє ключову роль у збереженні культурної спадщини, дозволяючи захистити мову від впливу зовнішніх форм і зберегти її унікальність. Однак перекладачі стикаються з труднощами у передачі національно-культурної лексики, яка має велике значення в художній літературі. Взаємодія культур через переклад вимагає не лише знань мов, але й розуміння культурних контекстів, що дозволяє читачам пізнати та оцінити культурні особливості різних народів. Таким чином, переклад художніх творів стає важливим інструментом міжкультурної комунікації та взаєморозуміння.

У перекладі найбільшою складністю є передача національно-культурної специфіки оригінальних творів. Головне завдання перекладача полягає в тому, щоб розпізнати ці мовні вирази та відтворити їх зрозуміло для мови перекладу, одночасно зберігаючи той культурний контекст, що їх оточує. Аналіз перекладів показує, що вони зберігають естетичні та художні якості оригіналу, а також культурний колорит вихідних текстів.

Ключові слова: історичні романи, національно-культурна лексика, художній переклад, культурний контекст, перекладацькі стратегії, безеквівалентна лексика, адаптація, автентичність.

Отримано: 04 липня 2024 р.

Отримано після доопрацювання: 09 липня 2024 р.

Затверджено: 15 липня 2024 р.

Як цитувати: Заїка В., Чуланова Г. (2024). Особливості перекладу національно-культурної лексики у історичних романах. *Філологічні трактати*, 16(2), 223-230
[https://www.doi.org/10.21272/Ftrk.2024.16\(2\)-22](https://www.doi.org/10.21272/Ftrk.2024.16(2)-22)

Вступ

Давні спільноти формували ідентичність людини через звичаї, мову та культуру, що тісно пов'язані з культурною спадщиною. Історична література відіграє важливу роль у передачі цих аспектів через віки, відображаючи менталітет народу і сприяючи взаєморозумінню між культурами. Переклад художніх творів забезпечує збереження культурної спадщини, проте виникають труднощі з передачею національно-культурної лексики. Взаємодія культур через переклад вимагає знань мов і розуміння культурних контекстів, що дозволяє читачам оцінити культурні особливості інших народів. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю точного відтворення історичного контексту для збагачення перекладацької практики.

Мета дослідження полягає в аналізі особливостей перекладу національно-культурної лексики в історичних романах з метою визначення ефективних стратегій перекладу, які сприяють збереженню автентичності та точній передачі історичного контексту. Дослідження також має на меті виявити перекладацькі стратегії, які допомагають передати культурні особливості та менталітет народу при перекладі, забезпечуючи при цьому міжкультурну комунікацію та взаєморозуміння.

Для даного дослідження використовувались різні за своїм характером **методи дослідження**, зокрема, такі, як квалітативний аналіз матеріалів, метод суцільної вибірки та порівняльний метод. Теоретико-методологічну базу статті складають праці з теорії перекладу присвячені аналізу національно-культурної лексики. Питання художнього перекладу активно досліджуються багатьма науковцями, серед яких М. Бейкер, С. Гелверсон, Ю. Найда, А. Нойберт, а також українські дослідники Н. І. Сукаленко, В. Гарбовський, Р. Зорівчак, В. М. Русанівський та інші. Вони акцентують увагу на збереженні національної ідентичності у перекладних текстах і розглядають переклад як форму міжкультурної комунікації. Перекладачі художніх творів стикаються з численними викликами, зокрема необхідністю глибоко розуміти мову оригіналу, її культурний і історичний контекст. Основні положення цих досліджень підкреслюють важливість точного відтворення змісту, стилю, жанрових особливостей та естетичних засобів оригіналу іншою мовою, зберігаючи його культурну специфіку.

Виклад основного матеріалу

Національно-культурна лексика не лише відтворює конкретну епоху та її особливості, але і відображає національну ідентичність та культурні цінності. У історичних романах вона може бути ключовим елементом для передачі атмосфери та відчуття автентичності, які допомагають читачеві відчувати себе частиною того історичного періоду.

Класифікація національно-культурної лексики дозволяє краще зрозуміти різні типи слів та виразів, що зустрічаються у тексті. Це важливо для визначення найкращих методів перекладу, оскільки різні типи лексики можуть вимагати різних стратегій перекладу для збереження їхнього смислу та ефекту.

Хоча існує багато підходів до визначення цих одиниць, систематизованих та уніфікованих поглядів наразі немає. Однак є спільне розуміння того, що -національно-культурна лексика – це мовні одиниці, які відображають національну та культурну специфіку життя, світогляд певної етнічної групи та національної мовної й культурної спільноти.

На думку вченого, О. Тупиці, до національно-маркованої лексики належать безеквівалентні лексичні одиниці, частково безеквівалентні одиниці (фонова лексика, конотативні слова), екзотизми та варваризми. Учений виділяє три групи такої безеквівалентної лексики:

а) власні імена, включаючи особисті імена, географічні назви, назви установ, організацій, газет тощо;

б) слова-реалії, які є словниковими одиницями, що позначають предмети, поняття та ситуації, які не існують у практиці іншомовної соціальної спільноти, а також слова, що описують різні предмети побуту, матеріальну та духовну культуру, властиві лише певному народу;

в) слова-символи (Тупиця О.Ю., Зімакова Л.В., 2012, с. 252).

Безеквівалентна лексика включає терміни, вигуки, звуконаслідувальні слова, екзотизми, аббревіатури, звертання, відступи від літературної норми, власні імена та фразеологізми. Реалії є частиною безеквівалентної лексики, оскільки вони можуть включати слова, що не мають еквівалентів у мові перекладу та несуть національний або історичний колорит. Вона також охоплює імена власні, географічні назви, назви установ та організацій, реалії та випадкові пропуски (Ласінська, Т. А., 2015, с.42). Реалії вказують на об'єкти, поняття або ситуації, незнайомі для людей, які

використовують іншу мову. Деякі вчені вважають, що обсяг реалій мови-джерела варіюється відповідно до словникового складу мови-реципієнта та масштабів культурних і етнічних контактів мовних колективів (Барбанюк О., 2021).

Цей підхід до розуміння реалій включає не лише слова та вирази на рівні мовлення, але і фразеологізми, що відображають історичні, побутові чи етнографічні реалії. Реалії охоплюють широкий спектр аспектів життя, включаючи історію, культуру, побут, ландшафт, клімат, традиції, та навіть спосіб харчування. Це є складовою частиною національно-культурної лексики, яка є найбільш національно маркованим шаром словникового складу. У художніх текстах такі слова часто співвідносяться з ситуативним контекстом (Лоза, І. Г. 2020, с.152).

Щодо терміну "конотативна лексика", то він є предметом дискусій у лінгвістиці, бо деякі дослідники розглядають його як синонім до "фонові лексика". Зокрема, певні вчені вважають, що конотативна лексика є певним видом фонові лексика, визначаючи її як слова, що несуть емоційні або асоціативні відтінки, відображаючи національно-культурну специфіку (Амеліна, С. М. 2014, с. 7)

Однак існують думки, що конотативні слова можуть становити окрему групу та включати реалії, що виражають емоційні або асоціативні значення. Це може бути пов'язано з культурно-етнографічними особливостями, що властиві різним національностям (Білецька, О. О. 2014, с.23).

Відтворення культурно-маркованої лексики вимагає не лише механічного перенесення, а й глибокого розуміння та інтерпретації. Перекладач має враховувати відмінності між мовами, зумовлені історичними, культурними та географічними чинниками. Він виступає посередником між мовами і культурами, тому його знання історії, культури та побуту народу є критично важливими. Крім того, перекладач повинен бути готовий до того, що національний колорит не завжди можна дослівно відобразити.

Стратегія перекладу охоплює техніки та методи, які використовуються для адаптації тексту до мови перекладу. Німецький філософ Л. Венуті розрізняє два підходи: «доместикація» (адаптація тексту до культурних цінностей цільової мови) і «форенізація» (підкреслення культурних відмінностей для збереження національних характеристик) (Venuti L. S., 2018, p.242).

Для передачі іншомовних імен та назв використовуються транслітерація та транскрипція, але в художньому перекладі ці методи застосовуються рідше, оскільки вони не розкривають значення термінів і можуть бути незрозумілими для читачів. Калькування, яке замінює складові частини реалій на лексичні відповідники, також має недоліки, оскільки інформація може залишатися незрозумілою. Описовий переклад, що розкриває значення через розгорнуті словосполучення, часто є громіздким і неекономічним. Перекладачі часто поєднують транскрипцію або калькування з описовим перекладом у зносках або коментарях. Інший спосіб — переклад аналогом, де знаходять найближчий відповідник у мові перекладу. Адаптація передбачає пристосування тексту до соціокультурного контексту читача іншої культури, що є складним через різні культурні реалії (Тупиця О.Ю., Зімакова Л.В., 2012, с. 255).

У використанні транскрипції та транслітерації мова-джерела передається через запис звучання слів за допомогою графем мови-сприймача. Ці методи є одними з найлаконічніших для передачі реалій, оскільки вони дозволяють створити певний експресивний потенціал. В контексті рідної мови транскрибоване або транслітероване слово виділяється як чуже, надаючи предмету, який воно позначає, конотації небуденності та оригінальності.

Одним із прикладів є уривок з твору Квентін Дорвард: *On the contrary, the oftener and more fixedly Quentin looked at him, the stronger became his curiosity to know who or what this man actually was; and he set him down internally for at least a Syndic or high magistrate of Tours* (Sir Walter Scott, 1994). — Чим довше і уважніше дивився на нього Квентін, тим сильніше його охоплювало бажання дізнатися, що він за людина, і

йому здавалося, що старий був щонайменше синдиком або, можливо, членом магістрату міста Тура (М. А. Шишмарьова, 1987).

Реалії "Syndic" та "magistrate" можуть бути незрозумілими для тих, хто не є експертами у відповідних сферах, хоча вони включені до словника української мови. Syndic - це почесна посада старшини гільдії у середньовічних містах Європи, а magistrate - це орган самоврядування або міська рада. Однак у довгих поясненнях у тексті твору може загубитися увага читача. Тому, більш доцільно розмістити коментарі після тексту або додати виноски, як це роблять перекладачі історичних романів.

Калькування — це спосіб перекладу, при якому структурно-семантичні моделі мови-джерела відтворюються у мові-сприймачі поелементно. Цей метод часто використовується для передачі смислових імен або термінів (Романюк О. 2021, с.111).

При перекладі твору «Останній із магикан» Ф. Купера калькування було використане в наступних прикладах: hunting shirt - мисливська сорочка, scarlet jacket - яскраво-червоні мундири, milk of Long Knives - молоко довгих ножів, short military rifle - коротка військова рушниця, hickory bow - гікоровий лук, stone hatchet - кам'яна сокира (Ростислав Доценко, Ілона Клочкова, 2015; Fenimore C. J. Last of the Mohicans, 2006).

Описовий переклад перекладачі використовують, коли у мові перекладу відсутній відповідник реалії оригіналу і потрібен високий ступінь зрозумілості. Це обумовлено контекстуально-ситуативними чинниками. Такі відповідники ніколи не є абсолютно точними паралелями до оригінальних назв (Ткачівська М.Р., 2017).

The wandering pilgrim, or the begging friar, answered his reverent greeting with a paternal benedicite (Sir Walter Scott, 1994). – *Пілігримів або жебручих ченців він зустрічав шанобливим вітанням і отримував у відповідь батьківське благословення* (М. А. Шишмарьова, 1987).

Реалія friar сягає лицарської епохи і означає «a member of any of various chiefly mendicant religious orders of the Roman Catholic Church». Українське словосполучення «жебручі ченці» не передає повного значення цього слова, а лише його пояснює.

Наближений переклад — це метод, який полягає у знаходженні функціонального еквівалента, який би викликав у читача перекладу ті ж асоціації, що й у читача оригіналу. Відомо, що у багатьох культурах не було лицарів, тому в їхніх мовах не може існувати слів для позначення лицарських реалій – предметів, об'єктів тощо (Pedersen J., 2007).

This man was armed with a sword and dagger; and underneath his plain habit the Scotsman observed that he concealed a jazeran, or flexible shirt of linked mail, which, as being often worn by those, even of peaceful professions (Sir Walter Scott, 1994). – *Він був озброєний мечем і кинджалом, а під його скромним одягом шотландець помітив тонку кольчугу з дрібних залізних кілець, які у ту небезпечну епоху носили не лише воїни, але й мирні жителі* (М. А. Шишмарьова, 1987).

У цьому випадку «jazeran» є одним із видів кольчуги. Автор сам пояснює її як «flexible shirt of linked mail». Тому "кольчуга" може бути розглянута як більш загальне поняття, що наближено передає значення англійської реалії, але не зовсім точно.

В історичних романах важливо передавати національно-культурну специфіку, яка відображається у мовних висловлюваннях, звичаях, традиціях та інших аспектах життя певної епохи або культурної спільноти. Це дає читачеві можливість глибше зануритися в атмосферу минулого часу та відчутти автентичність подій і персонажів. Передача національно-культурної специфіки в історичних романах може відбуватися через використання мовних виразів, фразеологізмів, архаїчних слів, а також описування культурних особливостей, звичаїв, вірувань та інших аспектів життя того часу (Попадинець, О. О., 2011).

Перекладач повинен здати собі звіт про культурні особливості епохи, менталітет та звичаї персонажів, а також урахувати мовні нюанси, що характеризують певний історичний період чи національну культуру.

У романі «Останній із моґікан», автор Ф. Купер надає докладний опис зовнішності головного героя, Соколиного Ока, що передає національно-культурну специфіку того часу. Перекладач за допомогою різних трансформацій зберігає культурний контекст та автентичність оригіналу.

Портрет Соколиного Ока включає опис одягу, такий як *hunting-shirt of forest-green* - зелену мисливську куртку, *summer cap of skins* - літню шапку з обробленої шкіри, *moccasins* - мокасини, а *a pair of buckskin leggings* - шкіряні гамаші (Ростислав Доценко, Ілона Ключкова, 2015; Fenimore C. J. *Last of the Mohicans*, 2006).

Навіть кольорова гама одягу *forest-green* підкреслює його відчуття глибокого злиття з природою. Деякі деталі одягу свідчать про його добрі відносини з індіанцями та повагу до їхніх традицій (мокасини оздоблені за яскравим стилем місцевих тубільців). Цей опис допомагає читачам уявити, що перед ними – досвідчений мисливець, вірний друг, добрий та спритний воїн.

Переклад історичних романів Ф. Купера українською мовою вимагає вдалої трансформації, особливо для збереження національно-культурної специфіки, зокрема військових реалій. Важливо відтворити не лише історичний контекст, але й глибше розкрити традиції, звичаї та життя індіанських племен та європейських колонізаторів. При перекладі потрібно зберегти відтінки значень та асоціацій оригіналу. Військові реалії відіграють важливу роль у створенні історичного колориту та використовуються як характерологічні і стилістичні прийоми.

У романі «Останній із маґікан» вони можуть бути розподілені на такі групи: назви зброї (*tomahawk* – томагавк; *wooden gun* – дерев'яний лук; *short military rifle* – коротка військова рушниця; *stone-headed arrow* – стріла з кам'яним наконечником; *hickory bow* – гікоровий лук), назви військових угруповань, (*band* – загін розвідників; *detachment* – загін; *guard* – конвой), назви військових звань, (*trained hirelings* – королівські найманці; *combatants* – воїни; *warrior* – воїн), назви військових споруд та військового спорядження, (*fort* – форт; *high-mettled military charger* – бойовий румак; *encampment* – військовий табір; *pouch* – ладівниця) (Ростислав Доценко, Ілона Ключкова, 2015; Fenimore C. J. *Last of the Mohicans*, 2006).

Висновки

Підсумовуючи зазначене вище, можна дійти до висновку, що аналіз наукових підходів до перекладу національно-культурної лексики, зокрема реалій, демонструє різні погляди на суть перекладу. Деякі дослідники вважають його процесом, інші – результатом. Загалом, переклад є формою мовного посередництва, що має на меті не лише передачу слів, але й розуміння контексту та культурної специфіки оригіналу. Важливо зберігати сенс та культурний контекст при перекладі безеквівалентної лексики через перефразування і адаптацію.

Основна складність полягає у передачі національно-культурної специфіки, що вимагає від перекладача розпізнавання і адаптації мовних виразів для мови перекладу. Аналіз показує, що переклади зберігають естетичні та художні якості оригіналу, зберігаючи культурний колорит. Перекладачі використовують різні стратегії, такі як трансформація або перефразування, щоб передати сенс максимально точно. Подальші дослідження в цій сфері є перспективними, оскільки переклад реалій не є стандартизованим процесом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Амеліна, С. М. (2014). Конотативна еквівалентність у перекладі. Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету, 11, 5–14. <https://doi.org/10.31812/filstud.v11i0.353>

- Барбанюк О. (2021) Національно-маркована лексика як засіб віддзеркалення культури. Актуальні проблеми філології та перекладознавства. Вип 20.
- Білецька, О. О. (2014). Мовні реалії як вербальне вираження специфічних рис національних культур. Питання культурології, (30), 20–27.
- Джеймс Фенімор Купер. (2015) Останній з Моґікан. Переклад з англійської: Ростислав Доценко, Ілона Клочкова. Київ: Країна Мрій.
- Ласінська, Т. А. (2015). Переклад історизмів на позначення географічних та власних назв. Проблеми семантики слова, речення та тексту, (34), 39–45.
- Лоза, І. Г. (2020). Реалія як частина безеквівалентної лексики. Особливості перекладу. Перспективні напрямки сучасної науки та освіти, 152.
- Романюк О. (2021) Особливості перекладу реалій. Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей: збірник наукових статей / укладач: І. Ю. Сковронська. - Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 110–113.
- Попадинець, О. О. (2011). Історична романістика Вальтера Скотта і Михайла Старицького: проблема типологічного підходу: монографія. Кам'янець-Поділ.: ПП Буйницький ОА.
- Скотт В. (1987) Квентін Дорвард. Роман. Переклад з англ. М. А. Шишмарьової: Художня література.
- Ткачівська М.Р. (2017) Особливості перекладу історично маркованої лексики в романі Ю. Андруховича «Коханці юстиції». Закарпатські філологічні студії. Випуск 25. Том 2.
- Тупиця О.Ю., Зімакова Л. В. (2012) Безеквівалентна лексика: проблеми визначення. Рідне слово в етнокультурному вимірі. Native word in ethnocultural dimension: зб. наук. пр. Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. Дрогобич: Посвіт, 2012. С. 251–258.
- Fenimore C. J. Last of the Mohicans. Echo Library, 2006. 468 p.
- Pedersen J. (2007) Cultural Interchangeability: The Effects of Substituting Cultural References in Subtitling. Perspectives: Studies In Translatology. Vol. 15, No.1.
- Sir Walter Scott. Quentin Durward. Penguin Popular Classics. 1994. 592 p.
- Venuti L. S. (2018) Strategies of translation. London and New York: Routledge, 2018. P. 240-244

REFERENCES

- Amelina, S. M. (2014). Connotative equivalence in translation. Philological studies: Scientific Bulletin of Kryvyi Rih State Pedagogical University, 11, 5-14. <https://doi.org/10.31812/filstd.v11i0.353>
- Barbaniuk O. (2021) Nationally labelled vocabulary as a means of reflecting culture. Topical issues of philology and Translation Studies. Issue 20.
- Biletska, O. O. (2014). Language realities as a verbal expression of specific features of national cultures. Issues of Culturology, (30), 20-27.
- Fenimore C. J. Last of the Mohicans. Echo Library, 2006. 468 p.
- James Fenimore Cooper (2015) The Last of the Mohicans. Translation from English translation: Rostyslav Dotsenko, Ilona Klochkova. Kyiv: Krayina Mriy.
- Lasinska, T. A. (2015). Translation of historicisms to denote geographical and proper names. Problems of semantics of the word, sentence and text, (34), 39-45.
- Loza, I. G. (2020). Reality as a part of non-equivalent vocabulary. Features of translation. Perspective directions of modern science and education, 152.
- Pedersen J. (2007) Cultural Interchangeability: The Effects Of Substituting Cultural References In Subtitling. Perspectives: Studies In Translatology. Vol. 15, No.1.
- Popadynets O. O. (2011). Historical Novelistics of Walter Scott and Mykhailo Starytsky: The Problem of a Typological Approach: Monograph. Kamianets-Podilskyi: PP Buinytskyi O. A.

- Romanyuk O. (2021) Features of translation of realities. Actual problems of teaching foreign languages for special purposes: a collection of scientific articles / compiled by: I. Skovronska. - Lviv: Lviv State University of Internal Affairs, 110-113.
- Scott W. (1987) Quentin Dorward. A novel. Translated from English by M.A. Shishmaryova: Fiction.
- Sir Walter Scott. Quentin Durward. Penguin Popular Classics. 1994. 592 p.
- Tkachivska M.R. (2017) Peculiarities of translation of the historically marked vocabulary in Yuri Andrukhovych's novel 'Lovers of Justice'. Transcarpathian philological studies. Issue 25, Volume 2.
- Tupytzia O.Y., Zimakova L.V. (2012) Bezequivalent vocabulary: problems of definition. Native word in the ethnocultural dimension. Native word in ethnocultural dimension: a collection of scientific papers. Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. Drohobych: Posvit, 2012. C. 251-258.
- Venuti L. S. (2018) Strategies of translation. London and New York: Routledge,. P. 240-244